

Отже, парк Партизанської Слави, створений на основі місцевої флори; до парків з обмеженим застосуванням екзотів віднесені Тарашанець, ім. Ф. Пушиної, ім. Потапова, Бабин Яр, ім. Воїнів-інтернаціоналістів, Печерський парк, Моряків; парки з широким застосуванням екзотів – Перемога, Вічної Слави (рис. 2). Загалом в озелененні паркових територій досліджуваних об'єктів застосовують 129 видів та 41 культивар деревних рослин. Серед видового складу деревних рослин загальна кількість інтродукованих видів становить 74 види, тобто 57 % від загальної кількості таксонів.

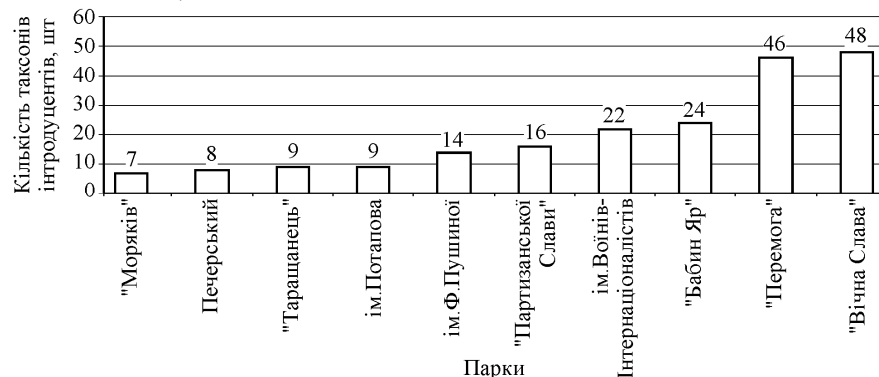

Рис. 2. Кількісна структура таксонів в насадженнях меморіальних парків м. Києва воєнної тематики

На основі ретроспективного аналізу формування меморіальних комплексів, теоретичних узагальнень та врахування нормативної бази щодо організації меморіальних парків проведено розподіл меморіальних парків за основними ознаками садово-паркових об'єктів та виявлено загальні тенденції в розвитку меморіальних парків воєнної тематики в м. Києві. Зокрема, найбільша кількість парків воєнної тематики розташована у Дарницькому районі м. Києва, а найактивніший їх розвиток відбувався у 70-80 рр. Співвідношення функціональних зон наближені до нормативних у парках Вічної Слави, Бабин Яр та Печерський. Більшість досліджуваних парків створені з використанням регулярного прийому планування, а в їх планувальній структурі переважає осьова композиційна побудова. В озелененні досліджуваних парків широко застосовують інтродуковані види деревних рослин.

Література

1. Постановление Правительства Москвы от 16 декабря 2008 г., № 1160-ППОБ утверждению Временного положения по классификации и функционально-планировочной организации парков в городе Москве. [Электронный ресурс]. – Доступный с <http://base1.gostedu.ru/54/54717/>.
2. Лунц Л.Б. Мемориальные парки / Л.Б. Лунц. – М. : Стройиздат, 1979. – 238 с.
3. Боговая И.О. Озеленение населенных мест : учебн. пособ. [для студ. ВУЗов] / И.О. Боговая, В.С. Теодоронский. – М. : Агропромиздат, 1990. – 239 с.
4. Вікіпедія. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://uk.wikipedia.org>
5. Жирнов А.Д. Відновлення історичних об'єктів ландшафтної архітектури : навч.-метод. посібн. з курс. та дипл. проект. / А.Д. Жирнов, О.А. Вільгельм. – К. : Вид-во ДАККіМ, 2001. – 45 с.

6. Бондар Ю.А. Ландшафтная реконструкция городских садов и парков / Ю.А. Бондар, Н.П. Абесина, Е.Н. Никитина, А.Ф. Сахаров. – К. : Вид-во "Будівельник", 1982. – 60 с.
7. Методические рекомендации по архитектурно-планировочной организации мемориальных парков и скверов. – К. : КиевНИИГрадостроительства, 1976. – 79 с.
8. Перелік територій та об'єктів природно-заповідного фонду України загальнодержавного та місцевого значення, розташованих у межах м. Києва станом на 01.01.2012 р.
9. Рішення Київської міської Ради X сесії IV скликання від 19.07.2005 р., № 806/3381 "Про затвердження Програми розвитку зеленої зони м. Києва до 2010 року та концепції формування зелених насаджень в центральній частині міста. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://uazakon.com/big/text246/pg1.htm>.

Олексійченко Н.А., Гатальская Н.В., Гричук М.О. Характеристика мемориальных парков военной тематики Киева

На основании ретроспективного анализа формирования мемориальных комплексов, теоретических обобщений и учета нормативной базы по организации мемориальных парков дана характеристика мемориальных парков по основным классификационным признакам садово-парковых объектов: градостроительным, стилевым, ландшафтно-композиционным характеристикам, исторической и дендрологической ценности.

Ключевые слова: мемориальный парк, композиционно-пространственная структура, классификация, функциональное зонирование.

Oleksiychenko N.O., Gatalska N.V., Grichuk M.O. Description of memorial parks military themes in Kyiv

The characteristics of memorial parks is determined according to retrospective analysis of the formation of memorial complexes, theoretical generalizations and regulatory framework for the consideration. The major classification features of landscaping objects: urban planning, style, landscape and compositional characteristics, historical and arboretum value.

Keywords: Memorial Park, compositional and spatial structure, classification, functional zoning.

УДК 712.254(477-25)

Ланд. дизайнер Д.В. Безпала¹;
ст. наук. співроб. Ю.О. Клименко², д-р с.-г. наук

РЕКОНСТРУКЦИЯ СКВЕРУ "ПАВЛІВСЬКИЙ" У КИЄВІ

Наведено історію створення скверу "Павлівський" у Києві, проаналізовано сучасний стан дорожніх покриттів, малих архітектурних форм та насаджень. Показано, що внаслідок недостатнього догляду та відсутності реконструктивного втручання, сквер не відповідає сучасним вимогам до озеленених міських територій (місце короткотермінового відпочинку). На прикладі проекту реконструкції скверу "Павлівський" викладено прийоми, які можуть становити інтерес для розробників проектів реконструкцій інших подібних об'єктів, а саме: використання сучасних малих архітектурних форм та дорожніх покриттів, освітлення загущених насаджень, використання нових сортів хвойних та красиво квітучих кущових рослин.

Ключові слова: сквер, реконструкція, дорожні покриття, малі архітектурні форми, насадження.

Київ багатий на зелені насадження: парки, сквери, бульвари тощо. Але певна частина цих об'єктів тривалий час (іноді від створення) не зазнавала

¹ Ландшафтна майстерня "Компанія Вілець";

² Національний ботанічний сад ім. М.М. Гришка НАН України

реконструктивного втручання. Тому покриття доріжок, малі архітектурні форми застаріли як фізично (перебувають у незадовільному стані), так і морально (вони відповідали дизайнерським рішенням тієї доби, нині з'явилися нові матеріали та нові підходи до облаштування озелених територій; скульптури, які встановлювали у радянський період, часто були зроблені з неякісних матеріалів, низької художньої цінності та були засобом монументальної пропаганди комуністичних ідей). Досвід реконструкції таких об'єктів слабо висвітлений у літературі. На прикладі скверу "Павлівський" у м. Києві показано методичні прийоми, які можуть становити інтерес для розробників проектів реконструкції інших подібних насаджень.

Об'єкт дослідження – сквер "Павлівський" у Києві.

Предмет дослідження – відповідність ландшафтного оформлення сучасним вимогам.

Завдання дослідження – розроблення проекту реконструкції скверу "Павлівський".

Розробленню проекту передувало дослідження історії створення скверу та подривна зйомка його насаджень (складено план у М 1:500 та інвентаризаційну відомість). За віком, санітарним та декоративним станами дерева було розділено на "особливо цінні", "цінні", "малоцінні" та "ті, що потребують видалення". Цінними рослинами вважали дерева довговічних видів, навіть ті, які мали пошкодження (дупла, всохлі гілки чи верхівки) або були уражені трутовими грибами та омелою білою, якщо після лікування або санітарної обрізки вони набудуть гарного стану. Було оцінено стан малих архітектурних форм та покриттів доріжок.

Павлівський сквер знаходиться на перетині вулиць Павлівської, Гоголівської та Юрія Коцюбинського. Сквер створено у 1905-1909 рр. на місці яру під час зведення перших будинків на вулиці Новопавлівській (тепер вул. Ю. Коцюбинського). Нині його площа становить 2,2 га. Територія скверу рівнинна, на півдні межує зі схилами Обсерваторної гори, на якій у 1841-1845 рр. перший професор астрономії Київського університету В.Ф. Федоров створив центр астрономічних спостережень. Біля підніжжя пагорбу, за адресою вул. Гоголівська, 28, зберігся маєток двох знаменитих українських художників – Володимира Орловського (1842-1914), нащадка знаменитого Пилипа Орлика, та його зятя Миколи Пимоненка (1862-1912). Нині в їх маєтку – дитячий санаторій "Салют". У радянські часи центром скверу був круглий фонтан, зі скульптурами трьох піонерів. Згодом на його місці було створено квітник. Пізніше – встановлено скульптуру юнака (імовірно це був П. Морозов), а у 1976 р. це місце зайняла інша скульптура – Аркадія Гайдара (скульптор І.С. Марчук). На території скверу розташована залізобетонна конструкція, її встановлювали як дитячий майданчик (займає 670 м² корисної площі, не функціонує, аварійна). Покриття доріжок пошкоджені. Єдиною сучасною реконструктивною дією було прокладання впоперек скверу у 2000-х рр. дороги з ФЕМУ.

Основними категоріями відвідувачів скверу є батьки з дітьми дошкільного віку (часто у дитячих колясках), люди похилого віку, спортсмени,

місцеві жителі, що вигулюють собак. Недоліками сучасного функціонального зонування є використання периферії одночасно спортсменами та людьми з собаками, а також недостатня зона для відпочинку батьків із дітьми. Жителі навколишніх будинків дуже бояться втратити сквер, тому влаштовують мітинги протесту, які перешкоджають навіть проведенню санітарних рубань. Тому на території є старі, недекоративні, аварійні дерева. Ставлення місцевих жителів є суб'єктивним фактором, який обов'язково потрібно враховувати під час розроблення проекту та його реалізації.

Щорічні "суботники", під час яких без будь-якого плану на території висаджували рослини призвели до втрати змісту рослинних композицій. Загущеність насаджень та затінення поверхні стали причиною загибелі живоплотів, які колись проходили вздовж доріжок, а також незадовільного стану газонів, які на багатьох ділянках повністю відсутні. Сучасний план скверу представлено на рис. 1 (на плані показано тільки крони дерев першого ярусу), зведену відомість дерев – у табл. 1, зведену відомість кущів – у табл. 2.

Табл. 1. Зведена відомість дерев скверу "Павлівський"

№	Вид	Кількість рослин діаметром см, шт.				Всього
		≤ 24	26-48	50-74	≥ 76	
1	Алича	1				1
2	Береза повисла	14	2			16
3	В'яз шорсткий	2	1			3
4	Гіркокаштан звичайний	1	69	20		90
5	Горобина звичайна	1				1
6	Горобина проміжна	10				10
7	Груша лісова		1			1
8	Дуб звичайний		3	5	2	10
9	Катальпа овальна		2			2
10	Клен гостролистий	4	7			11
11	Клен-явір	1	3	1		5
12	Клен цукристий	1	2		2	5
13	Клен явір	2	2			4
14	Клен ясенolistий	7	11	2		20
15	Липа серцелиста	2				2
16	Липа широколиста	10	15	3		28
17	Робінія звичайна	3	3	2		8
18	Слива звичайна	1				1
19	Слива Піссарда	2				2
20	Тополя італійська		1			1
21	Тополя канадська	1				1
22	Тополя сірувата	3	1	1		5
23	Тополя чорна				1	1
24	Туя західна	5				5
25	Шовковиця біла	3			1	4
26	Яблуня Недзведського	1				1
27	Ялина звичайна	3				3
28	Ясен звичайний	1	5	2		8
Всього		79	128	36	6	249

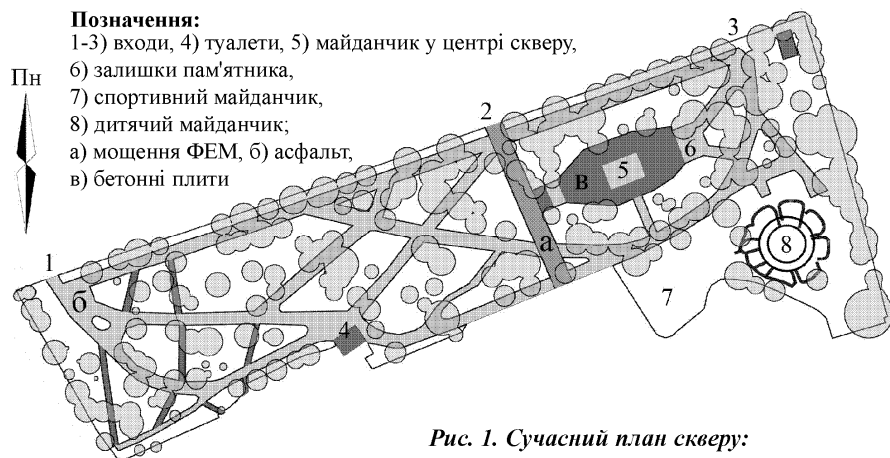

Рис. 1. Сучасний план скверу:

Табл. 2. Зведена відомість куців скверу "Павлівський"

№	Вид	Кількість
1	Бирючина звичайна	10
2	Бузок звичайний	16
3	Бузина чорна	1
4	Глід м'якуватий	6
5	Глід одноматочковий	8
8	Жимолость татарська	1
9	Калина звичайна	1
10	Пухироплідник калинолистий	46
11	Таволга Вангутта	28
12	Форзиція звисаюча	37
13	Садовий жасмин звичайний	24
Всього		178

Табл. 3. Склад особливо цінних рослин скверу "Павлівський"

№	Вид	Кількість, шт.	Частка кількості особливо цінних рослин, %
1	Гірकोкаштан звичайний	89	54
2	Липа широколиста	23	14
4	Дуб звичайний	10	6
5	Береза повисла	9	5,5
6	Клен гостролистий	7	5
7	Ясен звичайний	7	4,2
8	Клен-явір	5	3,5
9	Клен цукристий	4	2,4
10	В'яз шорсткий	3	1,8
11	Катальпа овальна	2	1,2
12	Робінія звичайна	2	1,2
13	Груша лісова	1	0,6
14	Тополя чорна	1	0,6
Всього		165	100

Насадження скверу складаються з 249 дерева та 178 куців. Особливо цінних рослин у сквері 163 (68 %), цінних рослин – 12 (5 %), малоцінних рослин – 59 (25 %) та рослин, що потребують видалення – 5 (2 %). Склад рослин, що були визнані "особливо цінними" наведено у табл. 3.

У сквері багато старих кленів ясенolistих, більшість з них хвора, частина – у аварійному стані, майже всі вже втратили декоративний вигляд. До малоцінних насаджень ввійшли всі куці скверу (залишки живоплотів, які вже багато років не формувалися) та молоді рослини, висаджені у затінених місцях. Аналіз балансу відкритих, закритих та напівзакритих просторів дає підставу для висновку, що у сквері зімкненість крон значно перевищує норму.

Проект реконструкції передбачає демонтаж залізобетонної конструкції. Завдяки цьому звільнюється площа, на якій з'являється можливість організації нового дитячого майданчика. Оскільки поруч зі сквером з XIX ст. знаходився центр астрономічних досліджень, майданчик буде називатися "Астрономічне містечко", його обладнання включатиме в себе стилізовану обсерваторію, телескоп та інші об'єкти космічної тематики. Ділянки активного дитячого відпочинку заощені спеціальним гумовим покриттям для дитячих та спортивних майданчиків, доріжки, що пов'язують між собою елементи містечка, заощені ФЕМом (рис. 2).

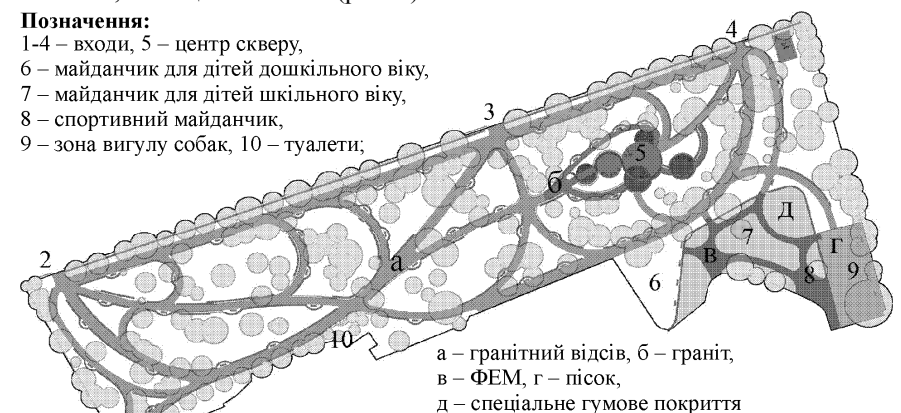

Рис. 2. Генплан

Поруч з дитячим майданчиком утворюється спортивна зона. На ній переносять спортивні снаряди (тренажери). Ділянка також заощена спеціальним гумовим покриттям. У закутку, на південному заході об'єкта створюється зона для вигулу собак. Територія засипана піском, огорожена від решти території, устаткована автоматами для видачі одноразових рукавичок та контейнерами для сміття. На території зони вигулу собак росте цінне дерево – тополя чорна (діаметр її стовбура сягає 130 см). Щоб рослина не постраждала від безпосередньої близькості собак, її запропоновано огородити.

Особливу увагу було приділено розробленню центру скверу – тут було запроєктовано дещо подібний за формою до серця майданчик з граніт-

ним покриттям та так звані "сухі фонтани" (рис. 3). Їх особливістю є непомітні водоприймачі, якими вода, що випала, повертається у підземний резервуар під фонтаном. Завдяки такій конструкції замість чаші фонтану маємо майданчик, по якому відвідувачі можуть ходити поруч з пульсуючими струменями, або навіть серед них.

Рис. 3. Центральна частина скверу: 1) живопліт із бирючини звичайної, 2) вишня звичайна 'Умбракуліфера' на штабмі, 3) таволга японська 'Літл Принцес', 4) таволга японська 'Антоні Ватерер'

Лінії доріжок були запроєктовані плавними та округлими, така конфігурація зручніша для користування. За проектом, доріжки мають спеціальні "кишені" – напівкруглі розширення для встановлення лав. Такий прийом допоможе розосередити відвідувачів по всій території скверу, уникнути скупчення їх в одному місці.

Для збільшення площі відкритих просторів, зі скверу планується видалити малоцінні та ті, що підлягають видаленню, дерева. В таких умовах сквер наскрізь проглядатиметься з одного кінця в інший. Для забезпечення комфортного перебування відвідувачів, передбачається відновити живоплоти, які зникли зі скверу через недостатній догляд та надмірне затінення території. Живоплоти дадуть змогу створити відчуття затишку у відвідувачів під час тихого відпочинку на лавах. Для створення живоплотів пропонуємо використати стійкі, невибагливі, тіньовитривалі декоративні кущі: бирючину звичайну, смородину альпійську, сніжноягідник білий та сніжноягідник округлий 'Меджік Беррі', таволгу Вангутта і таволгу японську 'Ентоні Ватерер'. Також у насадження скверу вводять такі хвойні рослини як ялина колоча 'Сиза', ялина звичайна та її культивари 'Інверса' та 'Олендорфа', ялиця одноколірна. З хвойних кущів вводять ялівці: козацький, середній 'Олд Голд' та середній 'Мінт Джулеп'.

Висновки:

1. Реконструкція скверу передбачає видалення значної кількості дерев, перед виконанням цих робіт необхідно у засобах масової інформації (радіо, міські газети) повідомити про проведення зазначеного заходу та довести його необхідність;
2. Функціональне зонування враховує інтереси основних категорій відвідувачів: батьків з дітьми дошкільного віку, людей похилого віку, спортсменів, місцевих жителів, що вигулюють собак;
3. Запроєктовані доріжки мають у плані вигляд плавних кривих ліній, але нова дорожня мережа створюється шляхом вдосконалення старої, що дає змогу зберегти існуючі цінні дерева;
4. Найефектнішим способом покращення скверу є використання новітніх малих архітектурних форм ("Астрономічне містечко", "сухі фонтани" тощо) та сучасних матеріалів покриттів доріжок (граніт, спеціальні гумові покриття тощо);
5. Збільшення площі відкритих просторів надає змогу для створення якісних газонів, відновлення живоplotів;
6. Використання нових для України або малопоширених сортів декоративних рослин (вишні звичайної 'Умбракуліфера' на штабмі, таволги японської 'Літл Принцес', ялини звичайної 'Інверса', ялини звичайної 'Олендорфа' та інших) надає скверу сучасного вигляду; ширше застосування хвойних дає змогу підвищити декоративність насаджень, особливо у зимовий період.

Безпала Д.В., Клименко Ю.А. Реконструкция сквера "Павловский" в Киеве

Приведена история создания сквера "Павловский" в Киеве, проанализировано современное состояние дорожных покрытий, малых архитектурных форм и насаждений. Показано, что в результате недостаточного ухода и отсутствия реконструктивного вмешательства, сквер не отвечает современным требованиям к озеленению городских территорий (мест краткосрочного отдыха). На примере проекта реконструкции сквера "Павловский" изложены приемы, которые могут представлять интерес для разработчиков проектов реконструкции других подобных объектов, а именно: использование современных малых архитектурных форм и дорожных покрытий, прореживание загущенных насаждений, использование новых сортов хвойных и красивоцветущих кустарниковых растений.

Ключевые слова: сквер, реконструкция, дорожные покрытия, малые архитектурные формы, насаждения.

Bezpal D.V., Klimenko Yu.A. Reconstruction of the Pavlivsky Park (Kyiv)

The history of the Pavlivsky Park creation in Kyiv has been brought up, current state of pavements, small architectural forms and plantings has been analyzed. It has been shown that as a result of insufficient care and lack of reconstructive intervention the park does not meet modern requirements of urban territories landscaping (places of short-term relaxation). On the Pavlivsky Park (Kyiv) reconstruction project example there have been shown techniques that may be of interest to developers of other similar reconstruction projects, those techniques are: modern small architectural forms and pavements usage, thinning of dense plantings, new sorts of coniferous and flowering shrubs usage.

Keywords: park, reconstruction, pavements, small architectural forms, plantings.